

כאשר התחתנתי קיבלתי כנדוניה את משפחת דפני. איזה אחותה הגדולה של רבקה הייתה לה כאימא ומשה היה הגבר שהגן עליה בעת צרה והיו צרות. לפסח היינו מוזמנים לביתם, יותר נכון לצריפם אשר במושב שרונה ושם הכרתי את משה. הם גרו בצריף שוודי קטן וישן שש נפשות וביחד הקימו מכלום עדר בקר לבשר, בעשר אצבעות. מפסח לפסח במשך שנים ראיתי אותו בונה את מישקו צינור לצינור, בטון על בטון, עמוד לעמוד וחוט קשור בחוט. בעבודת נמלים הקים ליד הצריף סככה וחצר וסביב לחלקת המרעה מתח גדר. גם אני גדלתי במשק שבו אבא בנה בעשר אצבעות את כל מה שהיה בשדות ובחצר, אבל כאן זה היה משהו אחר. בכפר ויתקין, כמו בהרבה מושבים, כולם עשו כמו כולם, משה בשרונה עשה משהו אחר. בשרונה גידלו צאן או פרות לחלב והאביסו אותן ברפת או בדיר, משה חכר את כל אדמות המרעה של הכפר ושם רעו פרות שגידל לבשר. איך אמר אחי אורי "אם אדם עושה מעשבים בשר הוא יתעשר מחר" אבל כפי שתראו זה לא היה כל כך מהר ועדיין הסיפור לא נגמר. כשבאתי אליהם לראשונה העפתי מבט אל החצר של הפרות. חצר לפרות בונים מצינורות, משה יצק לתוכם בטון ובנאם שיעמדו לקץ הימים. מהבטון הזה היה יצוק משה. קאובוי יהודי זה לא חזון נפרץ בישראל גם היום, אז היו רק שנים, בטרם אריק שרון. אמנם היו רועים בכפרים הערבים והיו עדרי בקר אחדים בקיבוצים, אבל קאובוי, כלומר יחיד הרוכב על סוסו, כבקרת רועה עדרו מטפל בפרותיו, נלחם באויביו ובסוף הסרט רוכב לבדו אל מול השקיעה, כאלה היו רק משה ומאיר הרציון.

לרבקה הייתה נטיה לאחר וכאשר היינו מגיעים בערב פסח לשרונה, השמש כבר הייתה בדרכה מערבה. ליד המתבן הייתה מחכה עגלת פלטרמה ענקית ועליה כעשר קומות של חבילות חציר, מחכות. הייתי מחליף לבגדי עבודה וניגש איתו למלאכה. פרקנו את החבילות מן העגלה חבילה אחרי חבילה וסידרנו אותן במתבן קומה מעל לקומה. כאשר שלמה מלאכה נכנסנו הביתה כלומר לצריף העץ הקטן שם כבר ישבו כל בני המשפחה דחוקים אל השולחן.

למחרת בבוקר מוקדם משה היה מטגן למי שכבר קם מציות. אכלנו ויצאנו למרעה. היה אביב והמרעה כולו פרחים מכל צבע צורה וגוון. שטיח של פרחים היורד ממרומי המצוק בפאתי שדות שרונה ועד לתחתית הוואדי, שם נחבא המעין, ומטפס ועולה במעלה גדתו השניה של הוואדי עד לכביש המוביל לטבריה. בטרם נרד במורד ירדנו מעל הסוסים, "שלא ישבור רגל" אמר. הלכנו ברגל בין אבנים פרחים ושיחים. בדקנו את הגדרות, חיפשנו את הפרות, תיקנו את הטעון תיקון, ירדנו אל המעין ועלינו, והפעם רכובים על סוסינו, בחזרה. במרעה אני הייתי למשה נושא הכלים, שוליה וגם- קנה המידה להצלחה. הייתי אז כלכלן במשרד החקלאות שאמור לדעת דבר או שניים על בחינת כדאיות. והוא, תוך כדי הליכה מאומצת במרעה, במורד או במעלה, היה שופך

עלי את המספרים. מספרים של אמהות, ולדות, מחירים והוצאות. דבר דבור על אופניו בלי נייר ובלי מחשב, הכול בעל פה וכלל לא שם לב שאני, המתנשף מאחוריו, לא הבנתי שמץ מדבריו. פעם הגענו מוקדם ומצאתי אותו משפר את מראה החצר, אוחז בידו מגל וקוצר בסבלנות, אלומה אחר אלומה, את הקוצים שגדלו שם פרא. ביקשתיו "תן לי את המגל", אבל הוא לא ויתר. אמרתי "יש לך חרמש?" אמר נחפש. לבסוף מצאנו חרמש, שבור וקצר. קצרתי בו כמו בכפר ובדקות אחדות המבצע נגמר. משה לא ויתר הוא המשיך לקצור לידי במגל כבעבר. בסופו של דבר משה עבר לקצור בחרמש, כך אחר כך סופר. החרמש ההוא כבר לא נשאר, קנה חרמש חדש ושיבר אותו כדי שיהיה קצר.

פעם בשנה יש לכנס את העדר ולהביאו למכלאת טיפולים שם נדחסים הפרים האמהות והשגר במסלול הולך וצר עד שבסופו של דבר מצטמצם רוחבו לרוחב של פרה אחת ואז אפשר לתת טיפול אישי לכל אחת ואחת, לזו תו זיהוי לזו זריקה ולהיא בדיקה. במכלאה ממינים גם את העדר לסוגיו גמולים מבכירות אמהות והמיועדים לשחוט. באותם ימים רחוקים עדיין לא הייתה למשה מכלאת טיפולים ובכדי לטפל בפרות היה שוכר לימים אחדים את המכלאה של קיבוץ שדה אילן. פעם אחת בעונת הכינוס היינו שם אני ואבי בנו הקטן. הבן בא לחופשה מן הפנימיה הצבאית בחיפה. וכך יצא ששלושתנו משה אבי ואני יצאנו לכנוס את הבקר. זה התחיל בהתארגנות ליד הבית שם הוקצה לי סוס, כלומר את הסוסה הותיקה. כשאמרתי "אבל איני יודע לרכב" אמרו: "היא תלמד אותך". משה ואבי עלו על סוסיהם האבירים ואני על סוסתי הוותיקה והמנוסה ויצאנו לדרך. כשהגענו לפאתי המרעה בתחתית הוואדי, ליד מטע האבוקדו של קיבוץ לביא, עצרנו לרגע ואבי, עדיין ילד לעתיד מחט בשריון, ערך לי קבוצת פקודות. וכך אמר: "אנו נזהה את הפרות ברחבי המרעה נכנוס אותן לעדר, נחמר אחרי העדר בחזית רחבה, כשכל אחד מאיתנו מזגזג על סוסו ולא נותן לאף פרה להיפרד מן העדר או לשוב בחזרה, כך נרדוף את העדר במעלה הוואדי אל המכלאה, נדחוק אותן אל השער הפתוח, נסגור ובזה להיום נגמור". כך לפי התכנית רדפנו את עדר הפרות מהשכם בבוקר ועד אחרי הצהריים ללא הפסקת אוכל אפילו לא מים. לפנות ערב כשהשמש כבר נטתה לכיוון מערב היינו כמטחוי קשת מן המכלאה. כל העדר היה מרוכז בין המכלאה לבינינו ואנחנו מנהלים אותו בשקט ובבטחה אל הפתח הפתוח לרווחה. בשקט ובבטחה עד... שפרה אחת, פרה רגילה, לא שונה בדבר, הסתובבה והסתכלה, שאלה את עצמה: "מי מאלה נקודת התורפה?" ומצאה, אותי כמובן. הרימה אל על את זנבה ושעטה מולי ואחריה כל השאר. לא עברו דקות ספורות וכולן היו מפוזרות ברחבי המרעה כאילו לא קרה דבר.

בינתיים השמש רד הלילה בא. משה אסף אותנו ואמר: "אתם לכו הביתה אני נשאר". רכבנו הביתה אכלנו וישנו וכשקמנו הוא חזר. "כל העדר במכלאה" אמר.

הסיפור הזה לא מתחיל מבקר, הוא מתחיל מים או יותר נכון מנהר בעצם נחל. נחל הירקון אשר מוביל את מימיו לים ליד תל אביב ושם התחיל משה את הרומן עם הים. תל אביב קטנה, ילד קטן, האמא אחות עסוקה, האבא לא שם וכך יצא שכבר בסוף בית הספר היסודי עמד ברשות עצמו ובחר את צעדיו. פה היה צבע של דירות ושם ניקה, תיקן וצבע את הסירות. הסירות של החבל הימי אשר חנו בירקון. וכאן דרוש הסבר קצר. לפני שהייתה לנו מדינה הייתה "מדינה בדרך" מול כל מוסד שיש במדינה מתוקנת נוסד כאן מוסד מתאים במדינה שבדרך. מול הפרלמנט שיש בבריטניה הייתה לנו מועצת העם, מול הממשלה הייתה ההנהלה הציונית, מול הצבא הבריטי הייתה ההגנה וכן הלאה. פעם עבדתי עם סטודנט פלסטיני. אמר לי: אתה יודע מה הבעיה שלנו? שלא הקמנו מדינה בדרך. ביקש לעשות באוניברסיטה העברית עבודת MA בנושא זה. נחזור אלינו, ומה עם הצי? מול הצי הבריטי נוסד החבל הימי. אגודת ספורט אשר לימדה את בני יהודה לפרוש מפרש ולמשוך משוט. ועוד היה בתל אביב הקטנה, בית ספר ימי כבמתקונות שבאומות. בית ספר שעתיד היה לספק, לצי שעוד לא קים, את הימאים והקצינים אשר ישיטו בים את הספינות. את בית הספר הזה הקים אדמירל איטלקי. יהודי איטלקי, אדמירל בדימוס, לימד כמעט בהתנדבות, את ילדי תל-אביב ספנות. וכדרך שיצחק שדה תירגל את חיל השריון, שעוד לא קם, על מגרש המסדרים בסרנפד (צריפין) בלי טנקים או שריוניות, כך האדמירל האיטלקי לימד בתל-אביב ספנות, בלי ספינות או אוניות. ובכל זאת יצאו משם ספנים אמיתיים, אחד מהם, כך נדמה לי, היה ברבות הימים מפקד חיל הים. טוב, צריך לעשות כאן סדר בזמנים. סיפור האדמירל התקיים עוד לפני מלחמת העולם השנייה בעוד שסיפור יצחק שדה היה בעיצומה של מלחמת השחרור, אבל מה שדומה בשניהם זו החוצפה. למשה היה רומן עם הים כבר מזמן. עוד בהיותם ילדים התגנבו הוא וחברו לאונית סוחר בנמל יפו כדי להצטרף לצוות המלחים. השני, שהיה קצת יותר גדול, התקבל ומשה נתפש וגורש. בכדי להשיג את מבוקשו בדרך הארוכה והקצרה ביקש ללמוד ימאות אצל האדמירל. לא היה לו אפילו את מעט הכסף הדרוש לכך ולכן עבד בחבל הימי באחזקת הסירות וכך רכש ידע תיאורתי ומעשי בשני אולפנה בבת אחת. הכל היה צף על מי מנוחות עד... שפרצה המלחמה. מלחמת העולם השנייה.

כשמלחמת העולם השנייה החלה מנה הישוב היהודי כחצי מיליון. כחמישים אלף מהם התנדבו לצבא הבריטי וזה המון, אבל הבריטים, גם כשמצבם היה גרוע, לא הפסיקו לערוך חשבונות. חשבונות של הפוליטיקה שאחרי. אחד מהם היה למנוע מן היהודים אפשרות להקים, בחסות המלחמה, צבא עברי. צבא אשר ישנה את יחסי הכוחות בין יהודים לערבים בארץ ישראל שאחרי המלחמה. את כל זה הם חשבו אף על פי שהערבים כלל לא התנדבו ומנהיגם, המופתי הירושלמי, יושב במועצותיו של היטלר. גם כשחרב חדה הייתה מונחת על צווארם המחשבה ארוכת הטווח של הבריטים לקחה בחשבון את הערבים ואת כוחם, והצרה את צעדיהם של

היהודים שהתנדבו לעזרתם והם עשו זאת אפילו שזה פגע במאמץ מלחמתם. כך יצא שמשה, שהתנדב לצי המלחמה הבריטי כדי ללחום בגרמנים, התקבל בסופו של דבר לצי הסוחר. באותם ימים להתקבל לצי הסוחר היה רשיון מעבר לעולם הבא. הגרמנים ניהלו אז מלחמת צוללות חסרת מעצורים בבריטניה בכוונה להכניע אותה ברעב. הם כמעט הצליחו. בריטניה הייתה הלב התעשייתי של אימפריה אדירה שהיתה פרושה על פני ימים. "האימפריה שלא שקעה בה השמש" כך היו אומרים. תושבי האי הבריטי התרגלו לקבל את מזונם וכמעט את כל חומרי הגלם הדרושים לתעשייתם מן האימפריה אשר בשליטתם. הגרמנים, אשר קינאו באנגליה על האימפריה ממנה הפיקו האנגלים את עושרם, לדעתם, זיהו בה עכשיו את נקודת התורפה של אויבם. וכשהנקודה הזו מול עיניהם, הטביעו הצוללות הגרמניות, בסיטונות וללא אבחנה, אוניות סוחר בים התיכון ובאוקיינוס האטלנטי, ובעצם בכל ים וים. אל המהומה והמבולקה הזו נכנס משה כשכל הכשרתו המעשית נרכשה בסירות החבל הימי בירקון ועל שפת הים. היה עליו ללמוד תוך כדי ריצה. זה כלל גם ללכת מכות. אני זוכר תמונה אחת מסיפוריו. אונית צובר זה מעין מיכל גדול המלא גרעינים או פחם או עפרות ברזל וכל זה מכוסה בלוחות עץ המונחים זה לצד זה ומגשרים מדופן לדופן. כך זה כשהיא מלאה. כשהיא מתרוקנת או ריקה מתגלה המיכל שעומקו מטרים אחדים ועליו מגשרים חלק מן הקרשים. יום אחד התגרה בו אחד המלחים. משה לא מחל על כבודו והם, משה והבריון, יצאו לקרב כשהם עומדים על אחד הגשרים המגשרים מעל לתהום. אתם רואים את זה? לפחות בעיני רוחיכם, אני מקווה. אינני זוכר מי מהם עבר, אבל משה יצא מזה שהרי הסיפור עוד לא נגמר.

האוניה הראשונה שבה עבד הובילה מטענים בים התיכון. באה צוללת גרמנית והטביעה אותה. טביעה במים חמים, שחיה בין כרישים "ידידותיים" וכל זה לא הרחק מנמל הבית באלכסנדריה, זה לא משהו שיש מה לספר עליו בבית. לאחר חופשה קצרה עלה על אוניה המובילה מטענים מאמריקה לבריטניה באוקיינוס האטלנטי. אוניה השטה בנתיב השיירות שבו התנהלה במלוא עוזת מלחמת הצוללות. קראו לזה מלחמה אבל זו לא הייתה מלחמה ממש. הצוללות הטביעו את האוניות ולבעלות הברית (אנגליה ואמריקה) לא היה במה לענות. הם שטו בשיירות וכמו להקות דגים בים, קיוו שאחרי שהכריש יטרוף די שבעו ישארו בים מספיק דגים כדי להתרבות. אוניות לא מתרבות אך לעת כזאת בא מיודעינו פורד, הראשון שיצר בסרט נע מכוניות, ובנה פס ייצור לאוניות. אחת לשבוע, לפעמים ליום, ירדה מהפס אונית משא בגודל עשרת אלפים טון. וכך זה נמשך. הגרמנים הטביעו והאמריקאים יצרו אוניות חדשות. אנשים עוד לא ידעו לייצר בפורד. לא הרבה זמן אחרי המלחמה יצא לאקרנים הסרט "הים האכזר" שבו יכולת לראות שלמי שאונייתו טובעה במים קרים בקו שבין ארה"ב וברית המועצות נותרו רק שבע דקות... לחיות.

למשה היה מזל, הוא טובע במים חמים בים הפתוח לא רחוק מחופי האיים אשר במרכז אמריקה. הצוללת פגעה, האוניה טבעה, אבל זו הייתה רק ההתחלה. אוניה בטביעתה יוצרת מערבולת המושכת את כל מי שנמצא בטווח השפעתה, אל המצולה. משה קפץ למים ומצא עצמו במעמקים. לרגע התקשה להתמצא ולא ידע מה למטה ומה למעלה, לבסוף התעשת והבין שכדאי לכוון לקרשים שהרי אלה תמיד עולים. חיפש קרש ועלה איתו מן המעמקים. למעלה ראה מלח ללא קרש שוחה בקושי, נתן לו את הקרש והמשיך לשחות עד שפגע בדוברת הצלה. דוברנת קטנה עשויה עץ בלזה שנכללה בציוד ההצלה של הספינה. ביקש לעלות ויושבי הדוברת קיבלוהו ללא טענות, וכך מצא עצמו באמצע הים על דוברת עץ קטנה. בראיון מוקלט שנעשה איתו לאחר עשרות שנים תיאר את הדוברת והמצב, כאילו שזה קורה עכשיו. תאר את החבלים המרופטים שקשרו זה לזה את חלקיה, את תחתיתה המצולקה, את ממגורתה הריקה, את הכרישים האימתניים שסובבו אותה וחיכו למכה, והחוף, איפה החוף? רפסודה פעוטה במים שאין להם סוף. אחרי שבועיים סחיפה בים הגיעו לחוף. לאי טרופי מוקף שוניות אלמוגים, אי כמו בספרים, מסביב חולות ובפנים יער עבות. לא נלאה אתכם בזוטות. לאחר שנים שלושה שבועות באה אוניה אל האי, אספה את הניצולים והובילה אותם לכרך הגדול ניו יורק. כשהגיעה האוניה לניו-יורק משה נח, צויד במערכת חליפות והוזמן אחר כבוד לספר ליהודים המקומיים, על יהודי ארץ ישראל הגיבורים ומלחמתם בצוללות הגרמניות. לא עברו ימים רבים ומשה הוצב מחדש באוניה שגם אותה הטביעו הצוללות.

אחרי המלחמה נתבררו תוצאותיה הנוראות. משה, שהיה אחד מיהודי ארץ ישראל המעטים שצברו ידע מעשי בספנות, התגייס לפלי"ם וגם שם נתכנו לו עלילות. באזכרה שנערכה לזכרו נאספו זקני הפלי"ם ו-וותיקי מגדלי הפרות ושם סיפרו עליו חבריו נפלאות. סיפרו איך כרעה עולה ללדת והוא ילד אותה ללא פגע על פי ההוראות הכתובות בספרי האוניות. אחד מהבאים סיפר ששמע על משה דפני מגדל הפרות והסיפור גדול מסיפורי מגדלי הבקר כולם וגם שמע על משה הספן והסיפור גדול מהים ועד לאותו היום לא ידע שאלה שני סיפורים המספרים על אותו אדם. נשאיר את סיפור משה בפלי"ם למספרים אשר היו איתו שם ונמשיך לספר במשה בכל אשר מעתה ימשה.

אחרי מלחמת השחרור היה בין מקימי הצי הסוחר הישראלי. כמעט ללא ידע וללא ניסיון בספנות הקימו היהודים בארץ ישראל צי סוחר מאוניות המעפילים המיושנות. בצי הזה הובילו לארץ עולים וסחורות. הצי התבסס על גרעין מקצועי שצבר ניסיון בנווט אוניות המעפילים ובגרעין הזה שהובילו אותו פלימאים ידועים כמו איק אהרונוביץ' ונמרוד אשל, היה גם פלימאי אלמוני, משה:

זה היה הרבה לפני שהומצא הניווט הלווני ובכדי לאתר את מקומו ולכוון את דרכו בים, נזקק הספן לעזרי ניווט המודדים את זמן הנסיעה, את הזווית של גרמי השמים בצהרים והרבה טריגונומטריה כל היום. בצי הסוחר, בכל מקום, התקיימה שיגרה של עבודה וקידום ולפיה בכדי להיות קצין ולעלות מדרגה לדרגה היה צריך לעבור בחינות וזה כלל טריגונומטריה ועוד הרבה שאלות קשות. משה לא ויתר הוא לימד את עצמו בעצמו, עבר את הבחינות ועלה בדרגה, למד ונבחן ועלה עוד דרגה, עד שהגיע לדרגת קצין ראשון.

המדינה רק קמה עוד לא נמחה זכרון השואה וכן גוריון המפוכח הבין שאי אפשר להחרים מדינה כמו גרמניה לעד. הוא נפגש שם אדנאואר ראש ממשלת גרמניה בן ה-84 וחתם איתו על הסכם שילומים. הסכם שגם פיצה אישית חלק גדול מן הנפגעים וגם תרם ישירות לאוצר המדינה. לאחר שנים רזות, שבהן שר האוצר לא ידע מהיכן יבוא הכסף לקניית אונית הגרעינים הבאה כשכבר נאכל רובה של האוניה הקודמת, היה כסף בקופה, הרבה מטבע זר במרקים קשים. בכספי השילומים קנו ובנו את ניצניה של כלכלת המדינה החדשה. בין השאר בנו במספנות גרמניות את האוניות של הצי. החל באוניות מטען וכלה באוניה שלום אונית הדגל של הצי העברי. שלום, אונית נוסעים מפוארת בקנה מידה עולמי, הושקה רגע לפי שאנשים התחילו לנוע מארץ לארץ במטוס ופסקו לנסוע באוניות. משה היה הקצין הראשון באוניה שלום כשאישתו אמרה לו "או אני או הים" והוא ירד ליבשה.

לא אלמן ישראל ומשה מצא עבודה במקורות כמנהל. הימים היו ימי המוביל הארצי. הפרוייקט הלאומי (אין לנו היום משהו כזה) שבא להוביל את המים מן הכנרת לנגב. בפרוייקט הזה השתתפו כולם. בבית החרושת יובל גד אשר באשקלון יצק עזרא בודינצקי את הצינורות מבטון, בגליל כרו תעלה, טנקים סורים ירו על החופרים שלא חתו כי תעלה כזו חופרים לדורות. בשני מקומות אמרו להעביר את המים במנהרות. דה עקא שבארץ הזו אף אחד עוד לא כרה מנהרה. שלחו את משה לשבדיה ללמוד כיצד חופרים מנהרות וכשחזר הוטל עליו לנהל את עבודת כריית המנהרה הראשונה- מנהרת עילבון, המינהרה בה מעלים את המים מן הכנרת לבקעת בית נטופה. בימיו בים, גרו בבית קטון על גבעה בטבעון. הוא וחברים מן הים והפלי"ם היו מראשוני המקום. וילה בשכונת צמרת מכנים את זה היום, אבל הוא בכדי להגשים חלום, עזב את הוילה ועבר לגור בשרונה, מושב היושב לא הרחק מן המנהרה הוא גייס לעבודה את תושבי כפר עילבון. כמעט כל הגברים הכשירים בכפר גויסו לעבודת החפירה. שנים רבות אחר כך נסעתי איתו לעילבון לקנות שתילי זיתים למטע. נכנסנו לבית המשתלן שהיה נכדו של אחד מפועליו אז.

הסבא כבר עבר מן העולם, הבן לא היה שם, והנכד כיבד אותנו בכבוד מלכים לזכרה של העבודה שעבדו סבו ומשה בכריית המנהרה פעם.

מנהרות דרכן שהן נגמרות ומשה רצה בכלל משהו אחר החלום שלו היה להיות בוקר. משכנני הערבים קנה פר ופרות ילידות (בלדי) אחדות והתחיל להרבות. קנה פרים גזעיים טובים והתחיל בהכלאות. גידל את כל הנקבות וכך הגיע לעדר בקר לבשר ובו יותר ממאתיים אמהות. בכדי להגיע לעדר כזה אחרי כל התאונות והגנבות דרוש ידע רב ושנים לא מעטות, וכן, צריך גם אדמות. ובארץ הזאת, אז כמו גם היום, מחכירים אדמות לישובים, לקיבוצים או למושבים לא לאנשים שרוצים ויכולים לגדל פרות. אני זוכר אותו במשרד החקלאות מסתובב במסדרונות, כותב בקשות ומבקש פגישות. לא עזרו לו, לא עלילותיו בפלי"ם ולא טביעת האוניות. אני, שהייתי שם בסך הכל זנב לאריות, ניסיתי להגיד מילה לטובתו בכמה מקומות. לבסוף הבינו הפקידים שאם רוצים שהמרעה היהודי ישאר בידיים יהודיות דרוש שבוקר יהודי ינהל במרעה את הפרות. כפראפרזה על דברי יצחק שדה במעגלי הפלמ"ח לאור המדורות: "ברובה האיטלקי אוחז החיל האיטלקי, ברובה הגרמני החיל הגרמני, ברובה האנגלי החיל האנגלי, מי יאחז ברובה היהודי?". אז כן, משה אחז במרעה היהודי. ובמרעה כמו במרעה היו שניסו לקחת בכוח, הוא לא נתן וידעו שאיתו לא משחקים. הוא גר בשרונה בצריף שוודי קטן וישן ורעה את עדרו שהלך וגדל במרעה של המושב ואז כאשר כפשה היה בינו לבין המנוחה והנחלה, משה חלה. חלה ויצא מן התמונה לשנה.

בזמן הזה החזיקו את הבית המשק והעדר אמא איזה וארבעת הילדים. הם השתתפו כולם כל אחד ביותר מכפי כוחו ואז כאשר הכל כמעט אבד, משה חזר לכוחות. בינתיים נגנבו פרות, נצטברו חובות, נפרצו הגדרות וצריך היה להתחיל מההתחלה, כמעט. לא איש כמשה יתייאש הוא קם ושיקם מחדש. ולא עברו שנה שנתיים והיה העדר גדול וטוב שבעתיים. עברה עוד שנה והוא, את ביתו בנה. בית פשוט ומכניס אורחים. הצריף נשאר בחצר כמחסן והם עברו לגור בבית כשאר בני האדם.

אחר הדברים האלה נשלמו ההרפתקאות הגדולות, משה גידל את ילדיו, שלח אותם לבתי ספר טובים ללמוד, גידל את פרותיו, הוסיף פרות לפרות, הפסיק להתנכר לממסד ונהיה חבר בארגון מגדלי בקר לבשר. קיבל את הכשר הבד"ץ לעגליו, רכש במכרזים פומביים פרים טובים לפרותיו. בקיצור משה האחר נהיה לבוקר בין הבוקרים שהיו לחבריו.

כשעלה הליכוד לשלטון "גנבו לנו את המדינה" חשב, נפגע באופן אישי עד לשד עצמותיו. לפני כן הזדהה כל- כך עם המדינה עד שקיבל באהבה גם את מכותיו. חיילים שרצו לקצר את הדרך גזרו את גדרותיו, ברחו פרותיו, עלו על שדות זרועים של שכניו והפיצויים עליו. עד המהפך קיבל

אותם באהבה, לאחריו התחיל לתבוע את המדינה על נזקיו. אני חושב, זה היה הסימפטום לא המחלה. המחלה הייתה האכזבה מן הגורל המגלגל את המדינה שבנה למקום שהאוטופיה עליה חלם כלל לא תכננה.

היהפוך כושי עורו? לא. משה נשאר איש קשה. כשבנו הביא מן האוניברסיטה ציון 97 בפיזיקה שאל "לא יכולת 100?". פעם היו עושים אנשים מחומר טוב. משה המשיך אחרי פרותיו לרכוב עד גיל שמונים ושנים אחדות אחריו. לא נעצר גם כשנפל מסוסו ושבר את רגלו, לא יכלו לעצור אותו בניו שדאגו לשלומם וביקשו שיחסוך את כוחותיו. המשיך לרכוב אחרי פרותיו עד שמת ונאסף אל אבותיו.